

Nye Reformveje 1 – Kort fortalt

Dette er den første rapport med anbefalinger fra Reformkommissionen, som har til opgave over en bred kam at foreslå reformer, der ruster Danmark til fremtiden.

Anbefalingerne falder i tre dele, og en række af hovedelementerne opsummeres i det følgende. I selve rapporten *Nye Reformveje 1* er der flere anbefalinger, og de er hver især beskrevet meget mere udførligt deri.

Nye veje til de længste uddannelser

Kommissionen kommer med 15 anbefalinger, som skal bidrage til nye veje til de længste uddannelser. De mest centrale er præsenteret her.

Nye kandidatuddannelsesveje: Kommissionen anbefaler, at universiteterne – også økonomisk – understøttes i at skabe en ny struktur og en ny kultur, hvor det på mange af uddannelserne bliver helt almindeligt for unge at tage en kandidatuddannelse på flere forskellige måder.

Det skal være muligt at tage en etårig kandidatgrad – en mulighed, vi foreslår, at knap halvdelen af de studerende fremover skal tage. Det skal også være muligt at tage den samme grad på deltid, over et par år, mens man samtidig arbejder på deltid. Og det skal selvfølgelig også være muligt for nogen – men altså omtrent halvt så mange, som det er tilfældet i dag – at tage den toårige kandidatuddannelse, vi kender i dag, hvis man går efter en akademisk specialisering.

Kommissionen anbefaler, at der skabes mange nye hoved- og stikveje, men anerkender samtidig de naturlige barrierer, strukturer og indlysende behov, som de nye kandidatveje skal tage hensyn til. Fx skal læger, tandlæger og dyrlæger uddannes, som vi kender det i dag, ligesom gymnasielæreruddannelsernes konstruktion med centralt fag og sidefag bør fastholdes.

Målet med de nye veje er at skabe nye muligheder på universiteterne, der passer til den mangfoldige og meget store gruppe mennesker, der i dag, og i de kommende år, optages og uddannes. Der skal være en langt større frihed til at kombinere studier, end man har i dag.

Gratis videregående voksen- og efteruddannelse: Uanset, hvor længe man som bachelor eller etårig kandidat har været væk fra studierne, anbefaler kommissionen, at man resten af sit arbejdsliv har ret til – gratis – at vende tilbage til studierne. I dag er der stor deltagerbetaling forbundet med at tage videregående videre- og efteruddannelse, mens ordinære bachelor- og kandidatuddannelser er gratis. Det anbefaler kommissionen, at vi gør op med.

SU-omlægning fra stipendium til lån på kandidatuddannelser: For langt de fleste fastholdes SU-stipendiet, præcis som vi kender det i dag. Det gælder også de, der læser en akademisk bachelor. Men kommissionen anbefaler en omlægning af SU-stipendier på alle kandidatuddannelser til lån. Man får i stedet mulighed for

at tage et lån på de sædvanlige statsgaranterede vilkår. Samtidig anbefales lånesatsen forhøjet til omkring 12.500 kr. pr. måned.

Der er to argumenter for den ændring: Det ene er, at provenuet herfra, skal geninvesteres i bedre uddannelseskvalitet. Det andet handler om social retfærdighed. SU til kandidatstuderende er den eneste overførselsindkomst, som generelt set tilgodeser dem, der tjener mest over et liv. Bliver du kandidat, tilhører du gruppen af mennesker, som står til at få de højeste indkomster i dit efterfølgende arbejdsliv.

Investeringer i øget kvalitet: Når en del af kandidatuddannelserne omlægges, mindskes de offentlige taxameterudgifter til universiteterne som udgangspunkt. Hele besparelsen i taxametertilskuddet og mere til – blandt andet i form af midler fra SU-omlægningen – anbefaler kommissionen at geninvestere i øgede uddannelsesbevillinger til universiteterne. Det omfatter højere taxametre til de nye etårige kandidatuddannelser og erhvervs kandidatuddannelserne og et øget beskæftigelses-tilskud. Dertil kommer andre kvalitetstiltag såsom en fond med midler til udvikling af nye undervisningsformer samt en kraftig satsning på udvikling af pædagogik, undervisningsformer og digitale muligheder.

Nyt optagelsessystem til de videregående uddannelser: Den sidste store anbefaling fra kommissionen er, at ingen videregående uddannelse må stille krav om et gennemsnit fra gymnasiet på mere end 9,0. Det skal altså være slut med, at kun studenter med et snit på fx 10,8, kan komme ind på denne eller hin uddannelse. Et snit på 9,0 bør være højeste tilladte krav, og når der er behov for yderligere begrænsninger, må man gøre det med en optagelsesprøve.

Også her er der to argumenter: Det ene er, at der på de gymnasiale uddannelser har udviklet sig en usund og uheldig tendens til at kæmpe om 12-tallerne. Man kan være en fremragende student (og siden en lige så fremragende studerende), selvom man ikke deltager i kampen om 12-tallerne. Det andet argument er, at kravet om et højt snit på nuværende tidspunkt bliver set som et slags prisskilt på attraktiviteten af en given uddannelse – ud fra logikken: Jo højere krav, desto finere uddannelse. Det medfører ofte, at studenter, der har et højt snit, kun vælger blandt en begrænset gruppe af uddannelser.

Implementering: Kommissionen kommer med en klar anbefaling til politikerne. Reformen som disse kommer aldrig til at virke, hvis universiteterne oplever at få dem trukket ned over hovedet. Der findes ikke noget snuptag, som kan bringe os på plads om et år eller to. De reformer, kommissionen anbefaler, er en svær manøvre. En stor mundfuld. Det kommer til at tage tid, og der skal afsættes penge til det. Derfor anbefales en langvarig implementeringsperiode på mindst 5 år.

Livslang læring til dem med mindst uddannelse

I Danmark har vi noget, der minder om et paradoks, når det gælder voksne menneskers voksen- og efteruddannelse (VEU).

I sin helt korte version er paradokset: Blandt de grupper på arbejdsmarkedet, der har fået mindst uddannelse, vil der både for den enkelte og samfundet være gevin-

ster ved mere efteruddannelse, og samtidig er der alle muligheder for at imødekomme det. Danmark har nemlig alt i alt et omfattende og veludbygget voksen- og efteruddannelsessystem for personer med alle typer af uddannelsesmæssig baggrund. For ufaglærte og faglærte er deltagelse i voksen- og efteruddannelse i det store og hele gratis – og der er desuden adgang til hel- eller delvis lønkomensation. Alligevel er der et mismatch. Alt for mange mennesker undlader at bruge efteruddannelse til trods for, at de ville have glæde af det, både i forhold til løn og jobsikkerhed.

Netop det er en kerneudfordring for VEU: Kan vi gøre noget for at understøtte, at de, der som voksne har brug for at opdatere deres kompetencer, tager imod flere af de tilbud, samfundet stiller til rådighed?

Kommissionen præsenterer 12 anbefalinger, der skal fremme livslang læring for dem med mindst uddannelse. Anbefalingerne har som fællestræk, at de sigter efter at gøre det nemmere, billigere og hurtigere at opdatere sine kompetencer gennem hele livet. De tre vigtigste gennemgås her.

Nyt digitalt efteruddannelsesoverblik: Kommissionen anbefaler, at der etableres et nyt digitalt overblik, som giver alle voksne danskere mulighed for at skabe sig et overblik over deres muligheder for efteruddannelse, herunder adgang til økonomiske støtteordninger via offentlige ordninger og private overenskomster. Derudover skal det præsentere forslag til kurser og uddannelser baseret på borgerens beskæftigelses- og uddannelseshistorik eller branche, samt vise borgeren den korteste vej til relevant uddannelse og muligheder for merit.

Det digitale efteruddannelsesoverblik skal gøre det langt enklere at finde den korteste og billigste vej til opkvalificering. Det digitale efteruddannelsesoverblik suppleres af en permanent hotline – i stil med den midlertidige eVejledningsordning – der yder uddannelsesvejledning til alle og assistance til brugere, som har svært ved at bruge det digitale efteruddannelsesoverblik.

Ny praksis for kompetencevurdering: Kommissionen anbefaler, at der indføres en ny praksis for kompetencevurdering med et langt stærkere fokus på afdækning af personers reelle erhvervede kompetencer. Den nye praksisafprøvning skal i langt højere grad tage udgangspunkt i, hvad den enkelte rent faktisk kan i det virkelige arbejdsliv.

Den fremtidige realkompetencevurdering skal ske mere professionelt og ensartet end i dag. Derfor skal uddannelsesinstitutioner certificeres til opgaven. Det har den konsekvens, at opgaven fremover bør foregå på færre uddannelsesinstitutioner end i dag. Endelig anbefales finansieringen af uddannelsesinstitutionernes kompetencevurdering omlagt, så institutionerne får et højere taxametertilskud for opgaven. Det skal blandt andet afspejle, at der med certificeringen stilles krav om større grundighed – blandt andet med hyppigere anvendelse af praksisafprøvning. Den nye praksis implementeres i første omgang som et forsøg.

Praksissvendeordning: Ud over en ny realkompetencevurderingspraksis anbefaler kommissionen, at der skabes en ny vej fra ufaglært til faglært efter norsk forbillede. Idéen er, at personer, der gennem sit arbejde har erhvervet sig tilstrækkelige praktiske kompetencer og teoretisk viden, skal kunne gå til en teoriprøve, samt aflægge fuld fag- eller svendeprøve og derigennem bevise deres faglært niveau.

Lettere at drive virksomhed

Rapporten indeholder 8 anbefalinger, der skal gøre det lettere at drive virksomhed. Det handler om flere ting. Dels anbefaler kommissionen ændringer, som skal gøre mødet mellem det offentlige og virksomhederne så enkelt og effektivt som muligt og efterlade mere tid til kerneopgaven for virksomhederne. Dels peges på tiltag, som understøtter opstarten af nye produktive virksomheder, og hurtig nedlukning af de virksomheder, der ikke har vist sig tilstrækkelig rentable – for at undgå, at disse binder ressourcer i unødigt lang tid.

Udenlandsk arbejdskraft og internationale dimittender: Den nok vigtigste ting for de danske virksomheder er de kvalifikationer, som arbejdsstyrken har. Derfor er det essentielt, at danske virksomheder så smidigt som muligt kan ansætte udenlandsk arbejdskraft, hvis der er behov for det.

Det gælder for det første i forhold til den højt specialiserede udenlandske arbejdskraft, der bliver rekrutteret med et konkret job for øje. Her anbefaler kommissionen, at virksomheder, som ikke er fast track-certificerede, får mulighed for at gøre brug af ordningen blot ved at stille en bankgaranti på 80.000 kr. pr. ansøgning. På den måde kan alle – også mindre – virksomheder, ansætte og hurtigt få en udenlandsk ansøger i gang i virksomheden. Kommissionen vurderer, at det er en vigtig forudsætning for dansk erhvervslivs mulighed for at konkurrere om internationale talenter og kompetencer.

For det andet er der behov for at fastholde flere internationale studerende, så de vælger at blive og bosætte sig i Danmark efter endt uddannelse. Det er på den måde, vi for alvor kan høste frugterne af den uddannelse, som de har taget her i landet. Konkret anbefaler kommissionen, at internationale studerende allerede på det tidspunkt, de får deres opholdstilladelse til at studere i Danmark, *også* får en 3-årig tilladelse til at arbejde og opholde sig i Danmark efter uddannelse.

Der er ikke lagt op til at ændre på de gældende regler om ophold under studiet. Formålet med anbefalingen er nærmere at sende et klart og positivt signal til de studerende om, at de er velkomne til at arbejde i landet, efter de har afsluttet deres uddannelse.